

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग नेट-ब्यूरो

कोड नं. : 33

विषय: डोगरी

पाठ्यक्रम

इकाई-I

- भाशा ਦੀ ਪਰਿਮਾਤਮਾ, ਮਹੱਤਵ ਤੇ ਇਸਦਾ ਰੂਪ-ਸੁਆਤਮਾ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬਕਖ-ਬਕਖ ਰੂਪ—ਵਾਕ, ਬੋਲ੍ਹੀ, ਭਾਸ਼ਾ, ਰਾਖ੍ਤ੍ਰਭਾਸ਼ਾ, ਸਮਾਂਕ ਭਾਸ਼ਾ ਆਦਿ।
- ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਜਾਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ, ਸ਼ਾਖਾਂ, ਹੋਰਨੇਂ ਵਿਸ਼ੇਂ / ਵਿਜਾਨੇਂ ਕਨੈ ਸਰਬੰਧ ਤੇ ਉਸਦੇ ਉਪਯੋਗ। ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਥਮਾਂ ਲੇਇਥੈ ਬੀਹ੍ਹੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਖੀਰਾ ਤਗਰ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਜਾਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ—ਖਾਸ ਤੌਰ ਪਰ ਡੋਗਰੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਜਾਨਕ ਅਧਿਅਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਚ।
- ਭਾਸ਼ਾਏਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਰਗੀਕਰਣ—ਭਾਰੋਪੀਧ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਚ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਰਗੀਕਰਣ ਚ ਡੋਗਰੀ ਦਾ ਥਾਹਰ — ਬਕਖ-ਬਕਖ ਮਰ੍ਹੇਂ ਦੇ ਪਰਿਪ੍ਰੇਕ਼ ਚ।
- ਡੋਗਰੀ ਧਵਨਿ ਤੇ ਧਵਨਿਗ੍ਰਾਮ ਵਿਜਾਨ। ਡੋਗਰੀ ਦੀ ਧਵਨਿ ਵਾਲੀ ਵਾਕ ਤੇ ਵਾਕਿਆਵਾਂ।
- ਡੋਗਰੀ ਰੂਪ-ਵਿਜਾਨ ਤੇ ਵਾਕਿਆਵਾਂ।
- ਡੋਗਰੀ ਅਰਥ ਵਿਜਾਨ
- ਕੋਸ਼ਵਿਜਾਨ ਦੀ ਪਰਿਮਾਤਮਾ, ਕੋਸ਼-ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਧਿ ਤੇ ਪਦਵੀ।
 - ਬਕਖ-ਬਕਖ ਚਾਲ੍ਹੀ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਤੇ ਉੱਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ।

ਇਕਾਈ-II

- ਡੋਗਰੀ ਚ ਸੰਜਾ, ਸਰਵਨਾਮ: ਲਿੰਗ, ਵਚਨ ਤੇ ਕਾਰਕ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਪਰ ਰੂਪਾਧਨ।
- ਡੋਗਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਨ: ਲਿੰਗ, ਵਚਨ ਤੇ ਕਾਰਕ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਪਰ ਰੂਪਾਧਨ। ਡੋਗਰੀ ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਨ ਬਨਾਨੇ ਦੇ ਨਿਯਮ।
- ਡੋਗਰੀ ਕ੍ਰਿਧਾ: ਵਾਚਿਆਵਾਂ, ਕਾਲ, ਅਰਥ, ਲਿੰਗ, ਵਚਨ ਤੇ ਪੁਰਖ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਪਰ ਰੂਪਾਧਨ

- डोगरी च सधारण क्रिया, संयुक्त क्रिया, प्रेरणार्थक क्रिया ते नामिक क्रिया।
- डोगरी च अव्ययः क्रियाविशेशन, संबंधबोधक, समुच्चयबोधक, विस्मयबोधक।
- लिपि विज्ञान
 - डोगरी लिपि दा रम्भ ते विकास
 - पराने डोगरे अक्खर ते नमें डोगरे अक्खर
 - देवनागरी लिपि च डोगरी लेखन
 - डोगरी भाशा दे सुआत्म अनुसार देवनागरी लिपि च अपनाए गेदे चेचे घुवे।

इकाई- III

- सन् 1980 तगर दी डोगरी कविता दा रम्भ ते विकास।
- डोगरी कविता दे बक्ख-बक्ख रूपें-स्वछंद कविता, छंदोबद्ध कविता, गीत, लम्मी कविता, गऱ्गल चमुखे, सॉन्ट्रेट, दोहे आदि दा अध्ययन।
- हेठ लिखे दे कवियें दी कविता दा विशेष अध्ययन—
के. एस.मधुकर, यश शर्मा, पद्मा सचदेव, मोहन लाल सपोलिया, तारा स्मैलपुरी, कुंवर वियोगी, प्रकाश प्रेमी, चम्पा शर्मा, अश्विनी मंगोत्रा, शम्भूनाथ शर्मा, ज्ञानेश्वर, दर्शनदर्शी।
- सन् 1981 दे बाद दी डोगरी कविता दे प्रमुख रुझानें दा अध्ययन- भगतीवादी, सुधारवादी, श्रुंगारवादी, राश्ट्रवादी, हास्य-व्यंगवादी, प्रगतिवादी।
- डोगरी महाकाव्य दा रम्भ ते विकास।
- डोगरी खंड काव्य ते निर्बंध काव्य दा विशेष अध्ययन।
- डोगरी गऱ्गल दी विकास यात्रा खास तौर पर इनें शायरें दे संदर्भ च-रामनाथ शास्त्री, वेदपाल ‘दीप’, किश्म स्मैलपुरी, रामलाल शर्मा, शिवराम ‘दीप’, जितेन्द्र उथमपुरी।

इकाई- IV

- सन् 1980 तगर दी डोगरी कहानी दी विकास यात्रा
- डोगरी कहानी दे विशेषत रुझान :
 — आदर्शवादी
 — यथार्थवादी
 — प्रगतिवादी
 — आधुनिकतावादी
 — मनोवादी
- सन् 1981 दे बाद दी डोगरी कहानी दी विकास यात्रा
- डोगरी-कहानी दे शैलीगत रुझान :
 — प्रतीकात्मक शैली
 — डायरी शैली
 — चिट्ठी – पत्तरी शैली
 — व्यंगात्मक शैली

- मनोवैज्ञानिक शैली
- आत्मकथात्मक शैली
- हेठ दिते गेदे कहानीकारें दे कहानी—साहित्य दा अध्ययन :
 - बी.पी. साठे, मदन मोहन शर्मा, नरेन्द्र खजूरिया, ओम गोस्वामी, बंधु शर्मा, कृष्णा प्रेम, शिव मैहता, शिवदेव सुशील

इकाई- V

- सन् 1980 तगर दे डोगरी उपन्यास दी विकास यात्रा
- डोगरी उपन्यासें दे बक्ख-बक्ख रूझानें दा अध्ययन
 - समाजिक, राजनैतिक, सुधारवादी, प्रगतिवादी।
- सन् 1981 के बाद दे डोगरी उपन्यासें दी विकास यात्रा
- हेठ दिते गेदे डोगरी उपन्यासकारें दे उपन्यासें दा विशेष अध्ययन-
 - वेद राही, ओ. पी. शर्मा ‘सारथी’, नरसिंह देव जम्बाल, देश बंधु डोगरा ‘नूतन’, इन्दरजीत केसर, ओम गोस्वामी

इकाई- VI

- डोगरी गद्य दी विकास यात्रा
- सन् 1980 तगर दी डोगरी गद्य दी विकास यात्रा
- डोगरी साहित्य च निबंध-लेखन : परिभाशा भेद ते डोगरी च निबंध लेखन दा इतिहास
- रेखाचित्र दी परिभाशा ते डोगरी रेखाचित्र दा अध्ययन
- जीवनी दी परिभाशा ते डोगरी जीवनी साहित्य दा अध्ययन
- संस्मरण दी परिभाशा ते डोगरी संस्मरण साहित्य दा अध्ययन
- आत्मकथा दी परिभाशा ते डोगरी आत्मकथा साहित्य दा अध्ययन
- हेठ दिते गेदे गद्य लेखकें दे लेखन दा अध्ययन :
 - शक्ति शर्मा, विश्वनाथ खजूरिया, लक्ष्मी नारायण, नीलाम्बर देव शर्मा, चम्पा शर्मा, नरसिंह देव जम्बाल, ओम विद्यार्थी।

इकाई- VII

- सन् 1980 तगर दे डोगरी रंगमंची नाटकें ते रेडियो नाटकें दी विकास यात्रा।
- सन् 1981 दे बाद आहले डोगरी रंगमंची नाटकें ते रेडियो नाटकें दी विकास यात्रा।
- सन् 1980 तगर दे डोगरी एकांकिये दा आलोचनात्मक इतिहास।
- सन् 1981 दे बाद दे डोगरी एकांकियें दा आलोचनात्मक इतिहास।
- डोगरी नुकङ्ग नाटक दा विशेष अध्ययन।

- डोगरी नाटक ते एकांकियें च प्रमुख रुक्षान :
- यथार्थवादी, सुधारवादी, परम्परावादी, प्रगतिवादी
- हेठ दिते गेदे नाटककारें दे नाट्यरूपें दा विशेश अध्ययन
विश्वनाथ खजूरिया, दीनू भाई पंत, रामनाथ शास्त्री, मदनमोहन शर्मा, नरसिंहदेव जम्बाल, जितेन्द्र शर्मा, मोहन सिंह, ओम गोस्वामी।

इकाई- VIII

साहित्य-आलोचना ते डोगरी साहित्य

- साहित्य-आलोचना दे क्षें भारती संप्रदायें दा अध्ययन
 - रस
 - अलंकार
 - रीति
 - वक्रोक्ति
 - ध्वनि
 - औचित्य
- भारती आलोचना दे सिद्धांते दा डोगरी साहित्य-आलोचना च प्रयोग :
 - कविता- साहित्य दे संदर्भ च।
 - कथा- साहित्य दे संदर्भ च।
 - नाटक – साहित्य दे संदर्भ च।
- साहित्य-आलोचना दे पच्छमी आलोचना- सिद्धांते दा अध्ययन :
 - थथार्थवाद सिद्धांत
 - आदर्शवाद सिद्धांत
 - आधुनिकतावाद सिद्धांत
 - उत्तराधुनिकतावाद सिद्धांत
 - अभिव्यंजनावाद सिद्धांत
- डोगरी साहित्य आलोचना च उपर दिते दे पच्छमी आलोचना-सिद्धांते दा प्रयोग
 - कविता – साहित्य दे संदर्भ च।
 - कथा - साहित्य दे संदर्भ च।
 - नाटक – साहित्य दे संदर्भ च।
- हेठ दिते दे आलोचके दे आलोचना – कम्में दा अध्ययन :
- नीलाम्बर देव शर्मा, लक्ष्मी नारायण, रामनाथ शास्त्री, शिवनाथ, चम्पा शर्मा, वीणा गुप्ता, ओम गोस्वामी।

इकाई- IX

लोक-साहित्य ते लोक-कलां

लोक-साहित्य ते लोक-कला दी परिभाशा, लोक साहित्य ते लोक-कला दियां प्रमुख विशेषतां।

लोक साहित्य दे भेदः

लोक—गीत, लोक—कथां, लोक—गाथां, मुहावरे, खुआन ते बझारतां।

लोक—साहित्य ते शिश्ट—साहित्य च फर्क—भेद, लोक—कला ते आधुनिक कला च अन्तर।

लोकगीत

लोकगीत दੀ परिभाशਾ, ਪ੍ਰਮੁਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਂ ਤੇ ਲੋਕਗੀਤਿਆਂ ਦੇ ਭੇਦ :

ਡੋਗਰੀ ਲੋਕਗੀਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਚ।

ਲੋਕ—ਕਥਾਂ

ਲੋਕਕਥ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਮੁਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਂ ਤੇ ਲੋਕਕਥਿਆਂ ਦੇ ਭੇਦ ਡੋਗਰੀ ਲੋਕਕਥਿਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਚ।

ਲੋਕ—ਗਾਥਾ'

ਲੋਕਗਾਥਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪ੍ਰਮੁਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਂ ਤੇ ਲੋਕਗਾਥਾ ਦੇ ਭੇਦ ਡੋਗਰੀ ਲੋਕਗਾਥਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਚ।

ਲੋਕ—ਕਲਾਂ

ਲੋਕਨਾਚ ਤੇ ਛੁਗਰ ਦੇ ਲੋਕਨਾਚ, ਲੋਕ ਚਿਤ੍ਰਕਲਾ ਤੇ ਛੁਗਰ ਦੀ ਲੋਕ ਚਿਤ੍ਰਕਲਾ, ਲੋਕ ਮੂਰਤਿਕਲਾ ਤੇ ਛੁਗਰ ਦੀ ਲੋਕ ਮੂਰਤਿਕਲਾ, ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ ਤੇ ਛੁਗਰ ਦੀ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਕਲਾ।

ਯੂਨਿਟ(Unit)- X

- ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਮਹਤਾ, ਭੇਦ ਤੇ ਸ਼ੈਲੀ
- ਡੋਗਰੀ ਚ ਅਨੂਦਿਤ ਸਾਹਿਤਿਕ ਕ੃ਤਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਧਿਕ ਅਧਿਯਾਨ
 - ਅਨੂਦਿਤ ਕਾਵਿ ਕ੃ਤਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਧਿਕ ਅਧਿਯਾਨ
 - ਅਨੂਦਿਤ ਕਥਾ ਕ੃ਤਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਧਿਕ ਅਧਿਯਾਨ
 - ਅਨੂਦਿਤ ਨਾਟਕ ਦਾ ਅਧਿਧਿਕ ਅਧਿਯਾਨ
 - ਅਨੂਦਿਤ ਗਾਥਾ ਕ੃ਤਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਧਿਕ ਅਧਿਯਾਨ
- ਸ਼੍ਰੀਮਦ਼ਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦੇ ਡੋਗਰੀ ਅਨੁਵਾਦ : ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਧਿਕ ਅਧਿਯਾਨ
- ਸਾਹਿਤਿਕ ਕ੃ਤਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਸਰਬਂਧੀ ਸਮਸਥਾਂ
 - ਕਾਵਿ ਅਨੁਵਾਦ ਸਰਬਂਧੀ ਸਮਸਥਾਂ
 - ਕਥਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਰਬਂਧੀ ਸਮਸਥਾਂ
 - ਨਾਟਕ ਅਨੁਵਾਦ ਸਰਬਂਧੀ ਸਮਸਥਾਂ
- ਦਫਤਰੀ ਅਨੁਵਾਦ ਸਰਬਂਧੀ ਸਮਸਥਾਂ
- ਪਤਰਕਾਰਿਤਾ ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਮਹਤਾ।
- ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗੇਦੇ ਅਨੁਵਾਦਕਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਧਿਕ ਅਧਿਯਾਨ
 - ਸ਼ਯਾਮ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਰਾਮਨਾਥ ਸ਼ਾਨ੍ਦੀ, ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਖੜੂਰਿਆ, ਪਿੜਾ ਸਚਦੇਵ, ਚਮਪਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਵੀਣਾ ਗੁਸ਼ਾ,
ਜਿਤੇਨਦ੍ਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਓਮ ਗੋਸ਼ਵਾਸੀ